

جستاری در فرهنگ نمادین نشانه ها و تاثیر آن در پوشاک دوره ایران باستان

علی محمودی عالمی؛ افسانه محمدی*

چکیده

در دوران باستان نقوش و نشان های نمادین علاوه بر جنبه های تزیینی، بیانگر مسائل مهمی در باب فرهنگ، هنر و حتی ساختارهای اجتماعی یک حکومت و کشور است. یکی از شاخص های قومی و بومی هر ملت اتکا به دست آوردهایی است که نتیجه اعتقادات و نگرش هر ملت به جهان پیرامون است. با نگاهی ژرف به تاریخ مردمان باستان، به این امر مهم دست می یابیم که بخش زیادی از اعتقادات و باورهای ملت ها را خدایان و اساطیر آن دوران تشکیل می دهند. بازتاب این نگرش و اعتقاد به طور ملموس در آثار هنری خلق شده از سوی آنها، قابل درک است. برای آشنایی با فرهنگ، هنر و باورهای رایج در جامعه ای که آثار هنری در آن خلق شده، توجه به نقوش و نشان های نمادین به کار رفته در آثار هنری می تواند بسیاری از مفاهیم نهفته در ورای ظاهر یک اثر هنری را برای ما آشکار سازد، لذا بسیاری از آثار به جای مانده از آن دوران تاثیر شگرفی بر پوشاک و فرهنگ و آداب زندگی ساکنین آن منطقه برجای گذاشته است. اصطلاح نشانه برای اولین بار توسط پیرس وارد ادبیات علمی دوران مدرن شد. پیرس به فرایند تولید و تفسیر نشانه ها یا نشانه پردازی توجه دارد و آن را در کانون نظریه نشانه شناختی خود قرار می دهد. پیرس نشانه ها را به سه دسته معروف شمایل، نمایه و نماد تقسیم کرده است. اسطوره شناسی و نماد شناسی، آنجا که از فرهنگ اقوامی سخن می گوید که مربوط به دوران بسیار قبل است می تواند گاه مبهم و شک بر انگیز باشد در این تحقیق ابتدا به تفکیک هشت نماد و نشانه ایران باستان پرداخته و سپس به تحلیل جنبه اسطوره شناسی و نماد شناسی آنها پرداخته شده است و در نهایت به بررسی تاثیر این نشانه ها بر پوشاک دوره ایران باستان پرداخته شده است. روش تحقیق حاضر از نوع توصیفی- تاریخی است و جمع آوری اطلاعات با کمک از اسناد و به روش مطالعات کتابخانه ای بوده است. بطور کلی تحقیق حاضر با مطالعه اسناد تصویری مرتبط با این نشانه ها به این نتیجه رسیده که هشت نشانه اسطوره ای مذکور حاوی روایتهای مهمی است که در میان اقوام بسیاری نیز دیده می شود. همچنین هر کدام از این نشان ها دارای روایتی از اعتقادات ایرانیان بوده است که تاثیر بسیاری بر پوشاک آنها داشته و تا دوام بسیاری از این اعتقادات در دوره ی اسلام و در دوره معاصر نیز دیده می شود.

کلید واژگان: نشانه، فرهنگ، باستان

¹ استاد یار گروه هنر، دانشگاه غیر انتفاعی مارلیک، نوشهر، مازندران، ایران

alimahmoodialami@yahoo.com

² دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه هنر، دانشکده هنر، موسسه آموزش عالی مارلیک، نوشهر، ایران

Afmohamadi1512@gmail.com